

İLKÖĞRETİM FEN VE TEKNOLOJİ DERSİNE (4-8. SINIFLAR) AİT BASKIYA HAZIR NÜSHALARIN İNCELEME VE DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Kısaltmalar: (*)→ ÖK ve DK ve ÇK   ÖK → Baskıya hazır nüsha öğretmen kılavuz kitabı   DK → Baskıya hazır nüsha öğrenci ders kitabı   ÇK → Baskıya hazır nüsha öğrenci çalışma kitabı

Kitaptan Verimli Şekilde Yararlanmayı Sağlayacak Unsurlar	İçindekiler (1)	A	• İçindekiler bölümü yer almalı. (*)	TOPLAM 10 PUAN(*)
		B	• İçindekiler bölümünde belirtilen sayfa numaraları ile içerikte belirtilen sayfa numaraları aynı olmalı. (*) • İçindekiler bölümünde belirtilen başlık ve alt başlıklarda içerik ile birlik sağlanmalı. (*) • İçerikte verilen tüm başlık/alt başlıklar içindekiler bölümünde eksiksiz ve doğru olarak yer almalı. (*)	0,25
	Organizasyon Şeması (2)	A	• Organizasyon şeması yer almalı. (*)	TOPLAM 10 PUAN(*)
		B	• İçerikte yer alan logo ve semboller ile ilgili düzenlemeler organizasyon şemasında da yer almalı ve bunlara ilişkin kısa ve doğru açıklamalara yer verilmeli. (*) • Kitap içerisinde kullanılan sembol ve logoların (araştırma, poster, röportaj gibi bölümler) organizasyon şemasında belirtildiği kullanılıma amacı ile kullanıldığı yer uyumlu olmalı. (*)	0,25
	Sözlük (3)	A	• Sözlük bölümü yer almalı. (DK, ÖK)	TOPLAM 10 PUAN (DK, ÖK)
		B	• Kitapta geçen kavram ve terimlerin tanımlarına yer verilmeli, bu tanımlar sözcüğün metindeki anlamı dikkate alınarak bilim terminolojisine uygun ve yeterli açıklama ile verilmeli. (DK, ÖK) • Açıklamalar, sınıf seviyesine uygun olmalı. (DK)	0,25
	Kaynakça (4)	A	• Kaynakça bölümü yer almalı. (DK, ÖK)	TOPLAM 10 PUAN (DK, ÖK)
		B	• Kitapta yer verilen İnternet adresleri resmî, bilimsel ve güvenilir sitelere ait olmalı. (DK, ÖK) • Atıf yapılan kaynak kaynakçada belirtilmeli. (ÖK)	0,25
	Plan (5)	A	• Öğretmen kılavuz kitabında ünitelendirilmiş yıllık plan taslağı verilmeli.(ÖK)	TOPLAM 5 PUAN (ÖK)
		B	• Ünitelendirilmiş yıllık planda ve ünite/konu başlarında kazanım ifadeleri verilmeli, programdaki ile aynı olmalı (İçerik kazanımlarının, BSB, FTTÇ, TD kazanımlarının kod numaraları ve metinlerinin programla aynı olması gerekir). (ÖK) • Öğretmen kılavuz kitabında, ders içi, dersler arası ve programın öngördüğü ilişkilendirmelere, Atatürkçülük konuları ve ara disiplinler ile sınırlılık, kavram yanlışları ve uyarı metinlerine, kod numaralarına yer verilmeli. (ÖK)	0,25
Öğretim Programı Yaklaşımının Açıklanması (6)	A	• Öğretmen kılavuz kitabında, öğretim programının esas aldığı öğrenme ve öğretme anlayışına dair açıklayıcı, özgün bilgiler olmalı (Bu hata kitap için bir kez girilir.) (ÖK)	TOPLAM 5 PUAN (ÖK)	
	B	• Öğretim programının esas aldığı öğrenme öğretme anlayışına ait açıklamalarda hata olmamalı. (ÖK)	0,25	
İçerik ve İşleniş	Kazanım (7)	• Öğretim programındaki bir kazanımın içerikte <u>hiç</u> işlenmemiş olması (Programdaki içerik kazanımlarının tamamı ders kitabında işlenmelidir.). (DK)	1 KP	
	Bilimsel Hata (8)	• Kitaplarda ilke, teori, kavram ve bağıntılarla ilgili bilimsel hata olmamalı. (*)	3	

- Öğrencinin işlenecek konuya yönelik merakını uyandırmak, ilgisini çekmek ve ön bilgilerini ortaya çıkarmak amacı ile ünite/konuya başlarken açık uçlu sorular, ünite/konu girişlerinde resim(ler)/fotoğraf(lar)/okuma metinleri/oyunlar/fıkralar vb. yer almalı. (DK)
- Konuya girerken öğrencilerin, konuya ilgisini çekecek hatırlatmalara, merak, öğrenme veya düşünme isteği uyandıracak soru vb. çalışmalara yer verilebilir. (ÖK)
- Hatalı bilgi (her türlü sayısal değer, şahıs adları, coğrafi ve tarihi bilgiler vb.) verilmemeli ve verilen bilgiler güncel olmalı. (*)
- Yardımcı unsur (bulmaca, okuma metni, çizelge, resim, fotoğraf, grafik, model, şema, diyagram, oyun, araştırma, poster hazırlama, bunları biliyor muyuz?, röportaj vb.), ilgili kazanımı destekleyici olmalı. (DK, ÇK)
- Yardımcı unsurlar ile ilgili açıklamalar, yönlendirmeler doğru, anlaşılır olmalı ve kullanılan yardımcı unsur metin ile uyumlu olmalı. (DK, ÇK)
- Ders kitabındaki etkinlikler görsel unsurlarla desteklenmeli.(DK)
- Yardımcı unsurlarda yanlışlara neden olabilecek gösterim ve açıklamalar olmamalı. (*)
- ÖK'de konuların işleniş öğretim programındaki kazanımlara ve kazanımda belirtilen BSB, FTTÇ, TD'lere uygun olmalı. Kazanımlarda atf yapılmamış olsa dahi işlenişe uygun FTTÇ, BSB ve TD kazanımlarına yer verilebilir.(ÖK)
- Etkinliklere uygun malzeme, araç - gereç seçilmeli ve bunlar eksiksiz verilmeli. (*)
- Etkinliklerde kullanılan laboratuvar malzemelerinin isimleri DAYM kılavuzuna uygun olmalı. DAYM dışındaki etkinlik malzemeleri öğrencinin kolaylıkla temin edebileceği nitelikte olmalı. (*)
- Etkinliklerle ilgili sağlık ve güvenlik logoları/sembolleri/uyarıları/ cümleleri yer almalı. (DK, ÇK)
- Öğretmen kılavuz kitabında ek etkinlik verilmişse (ÖK'de ek etkinlik olması zorunlu değildir.) bu etkinlikte –varsa- kullanılacak malzemeler eksiksiz ve doğru belirtilmeli, bu etkinliklere yapılan yönlendirmeler doğru olmalı. (ÖK)
- Etkinlikler ve çalışmalar öğretim programı kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte seçilmiş, düzenlenmiş ve sonuca bağlanmış olmalı. (Etkinlik ve çalışmalar kazanımı desteklemiyorsa o etkinlik için tek bir hata girilmeli.)(*)
- Etkinliklerin uygulama basamakları tam ve doğru verilmeli. (*)
- Etkinlikte verilen sorular etkinliğin amacını destekleyecek ve öğrenciyi düşünmeye yönlendirecek nitelikte olmalı. (*)
- Etkinliklerin sonunda etkinlik sonucu doğrudan verilmemeli. (DK)
- Etkinlikler özelliğine göre grup, gruplar arası ya da bireysel çalışmalara yönlendirecek nitelikte olmalı. (ÖK, ÇK)
- Sınıf seviyesine ve ünitenin özelliğine göre bireysel farklılıkları dikkate alan işleniş yapılmalı. (ÖK)
- Konuların işlenişinde ilgili kazanımın gerektirdiği bilgi eksiksiz, net, anlaşılır bir şekilde verilmeli ve beceriye yönelik kazanımları (BSB, FTTÇ, TD) gerçekleştirecek nitelikte olmalı.(DK)
- Yeni kavramlar ve bilgiler verilirken “Ön Koşul Öğrenme’lerin” gereklerine uyulmalı.(*)
- Konuların işleniş, öğrencinin etkin katılımını sağlayacak (öğrenci merkezli) biçimde düzenlenmiş olmalı.(DK, ÖK)
- Öğrencinin bilgiyi etkin olarak yapılandırması için soruların hemen altında cevaplar verilmemeli (Ancak birkaç cümle sonra bu soruların cevapları konuyu anlatmak için verilebilir.). (DK)
- Metinlerin içeriği, kavram yanlışlarına yol açmayacak biçimde düzenlenmeli. (DK, ÖK)
- Konuların işlenişinde program öngördüğü ders içi ilişkilendirmeler olmalı ve bu ilişkilendirmeler doğru yapılmalı. (DK)
- İşlenişler (etkinlikler, sorular, metinler vb.) ara disiplin kazanımlarını (girişimcilik, insan hakları ve vatandaşlık, rehberlik ve psikolojik danışmanlık kazanımları vb.) gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiş olmalı. (DK)

İçerik ve İşleniş	İçerik ve İşleniş (9)	<ul style="list-style-type: none"> • Ders kitabından çalışma kitabına yönlendirmeler olmalı (Sayfa numarası ve etkinlik numarası/adı verilmesi yeterlidir.). (DK) • Ders kitabından çalışma kitabına yapılan yönlendirmeler, çalışma kitabında yer alan etkinliklerin içerikleri dikkate alınarak ders kitabında anlatılan konuyu (kazanım ve bu kazanımlarla ilgili anahtar kavram ya da anlatımları) destekleyecek şekilde tam ve doğru yapılmalı. (DK) • Kitabın kendi içerisinde yapılan ilişkilendirme ve atıflar doğru olmalı. (*) • Başlık ve alt başlıklar, içeriği destekleyecek nitelikte düzenlenmiş olmalı. (*) • Öğretmen kitabından ders ve çalışma kitabına yönlendirmeler olmalı. (ÖK) • Öğretmen kitabından ders ve çalışma kitabına yapılan yönlendirmeler, ders ve çalışma kitabında yer alan etkinliklerin içerikleri dikkate alınarak ders kitabında anlatılan konuyu (kazanım ve bu kazanımlarla ilgili anahtar kavram ya da anlatımları) destekleyecek şekilde doğru yapılmalı. (ÖK) • Öğretmen kılavuz kitabında, ders kitabının sayfa görüntüleri uygun yerde ve okunabilir nitelikte verilmeli. (ÖK) • Öğretmen kılavuz kitabında, çalışma kitabının sayfa görüntüleri okunabilir nitelikte verilmeli. (ÖK'de ÇK'nin sayfa görüntüleri ünite/konu sonunda veya konu işleniş sırasında verilebilir.). (ÖK) • Ders kitabında işlenen konuların ve çalışma kitabındaki etkinliklerin sıralanışı bakımından ders kitabı ile çalışma kitabı arasında paralellik kurulmuş olmalı. (ÇK) <ul style="list-style-type: none"> • Açıklama, anlatım, etkinlik ve ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencinin duyuşsal, sosyal, zihinsel gelişimini sağlayıcı olmalı. (*) • Konuların işleniş ve etkinlikler, öğrencinin günlük yaşam, bilgi, beceri ve tutumları dikkate alınarak sınıf düzeyini gözeterek kavram ve örneklerle verilmeli. (*) • Konuların işlenişinde ve etkinliklerde gereksiz bilgi, tekrar ve ayrıntıya yer verilmemeli ve sınıf seviyesine uyulmalı. (*) • Kitaplarda öğretim programındaki ünite sıralamasına uyulmalı ve ünite isimleri değiştirilmemeli. (*) • İşleniş ve konu anlatımı ile ilgili ifadeler program sınırlılıkları ve uyarılar dâhilinde olmalı. (*) • Her ünitenin kitap içi dağılım ağırlığı programda belirtilen ünitelere ilişkin yüzdelik dağılım ağırlıklarına uygun olarak düzenlenmiş olmalı (± 10 tolerans dikkate alınmalı). (DK) • Üniteler, programda önerilen süreye/ders saatine uygun planlanmış olmalı (± 10 tolerans dikkate alınmalı). (ÖK) • İçerikte kullanılan dil, öğrencilerin fen biliminin kendine özgü bir bilim dili olduğunu fark edecekleri biçimde düzenlenmiş olmalı. (*) • Bilimsel kavramları tanımlamak için kullanılan birimler SI birim sistemine göre düzenlenmiş olmalı. (*) 	0,5	TOPLAM İÇERİK PUAN DK İÇİN 610, ÖK İÇİN 600 VE ÇK İÇİN 630'DIR.
Ölçme ve Değerlendirme	Ölçme ve Değerlendirme (10)	<p>A</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ünite / konu sonunda ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yer verilmeli. (DK, ÇK) • Ünite / konu sonunda ders kitabı ve çalışma kitabının ölçme ve değerlendirme çalışmalarının cevapları yer almalı. (Her ünite için tek hata girilir.)(ÖK) <p>B</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ünite/konu sonundaki ölçme ve değerlendirme çalışmaları kazanımlarla ilgili olmalı. (*) • Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğrencilerin problem çözme, akıl yürütme, ilişkilendirme, iletişim vb. becerilerini gösterebilecekleri içerikte düzenlenmiş olmalı. (DK, ÇK) • Ölçme ve değerlendirme çalışmaları süreç değerlendirmeyi de esas alan farklı güçlük düzeylerinde hazırlanmış olmalı. (DK, ÇK) • Ünite/konu sonundaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarının cevap anahtarları ders kitabında yer almamalı (Kitap bütünü için tek hata girilir.). (DK) • DK ve ÇK'deki ünite/konu sonu ölçme ve değerlendirme çalışmalarının cevapları bu kitaplarda olmamalı. (DK, ÇK) • Çalışma kitabında değerlendirme formlarına (öz değerlendirme formu, grup değerlendirme formu, akran değerlendirme formu ve proje değerlendirme formları) yer verilmiş olmalı (Kitap bütünü için tek hata girilir.). (ÇK) • Öğretmen kılavuz kitabında, ders ve çalışma kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme sorularının cevapları eksiksiz ve hatasız verilmeli. (ÖK) • Kitapta yer alan ölçme-değerlendirme teknikleriyle ilgili öğretmenin yararlanmasını sağlayacak kısa açıklama, yönlendirme ve formlara yer verilmeli. (ÖK) <ul style="list-style-type: none"> • Değerlendirme çalışmaları için verilen rubrik ve formlara ait açıklamalara yer almalı. (ÖK) • Değerlendirme araçları, ölçme-değerlendirme teknik ve ilkelerine uygun düzenlenmiş olmalı. (DK, ÇK) • Ölçme-değerlendirme etkinlikleri ders kitabındaki ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin tekrarı niteliğinde olmamalı. (ÇK) • Ölçme-değerlendirme etkinliklerindeki yönergeler doğru ve tam olmalı. (DK, ÇK) 	1 ÜÖP 0,5	TOPLAM 150 PUAN

<p>Dil ve Anlatım (11)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yazım ve noktalama hatası bulunmamalı. (*) • Dizgi hatası bulunmamalı. (*) • Metinler, yazım ve noktalama yönünden TDK Yazım Kılavuzu'nun son basımına göre düzenlenmeli. (*) • Yazı diline uygun nitelikte ve estetik bir dil kullanılmalı. (*) • Kullanılan dil, nitelik ve nicelik bakımından (kelime seçimi, cümle yapıları, cümle uzunluğu) öğrenci düzeyine uygun olmalı. (*) • Her türlü kavram, terim ve adlandırma konusunda nüsha genelinde ve takım hâlindeki kitaplar arasında birlik sağlanmalı. (*) • Kitap genelinde ve takım hâlindeki kitaplar arasında üslup birliği sağlanmalı. (*) • Kelime, kelime grubu ve cümle düzeyinde metnin anlaşılmasını güçleştiren anlatım bozuklukları olmamalı. (*) • Paragraf, seçenek ya da bentler bir ana fikir etrafında toplanmalı, ana fikre yeterince odaklanılmalı, gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunmamalı; cümleler arasında kip, çatı ve kişi uyumu sağlanmalı, uygun geçiş ifadeleriyle bağlantı kurulmalı. (*) 	<p>0,25</p>	<p>TOPLAM 150 PUAN</p>
<p>Görsel Tasarım (12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Türk Bayrağı “Türk Bayrağı Kanun ve Tüzüğü”ne uygun özellikte verilmeli. (*) • Atatürk görselleri orijinaline uygun nitelikli verilmeli. (*) • Görsel öğeler kişi, zümre, kurum ve kuruluşları küçük düşürücü özellikte verilmemeli. (*) • Seri kitaplarda ve aynı kitap içerisinde görsel öge tekrarı yapılmamalı (içindikiler, tema, konu, ünite başı tasarımı hariç). (*) • Görsel öğeler net ve temiz baskılı olmalı. (*) • Görsel öğeler incelenirken: (*) <ul style="list-style-type: none"> ➤ Renklerde ilgi çekicilik ➤ Estetik sayfa düzenleme ➤ Gereksiz ayrıntıdan kaçınma ➤ Yazı ve görsel öge dengesi ➤ Sayfada aşırı yoğunluk ve aşırı boşluktan kaçınma ➤ Özgün tasarım ➤ Kolay algılama ➤ Kompozisyon kurallarına uygun olma şartları aranmalı. • Temsili resimler, resmî kurumlar ile bunlara bağlı birimlerin arşivlerinden seçilerek verilmeli. Tarihi fotoğraflar, temsili resimler ve sanat eserleri kaynakça ile verilmeli. (*) • Görsel tasarımlar reklam unsuru içermeyecek şekilde düzenlenmeli. (*) • Görsel materyaller ve tasarımlar öğrencinin pedagojik gelişimine, seviyesine, gelişim basamaklarına uygun, çevresinden örneklerle düzenlenmeli. (*) • Görsel öğede figürler estetik görünümde çizim (desen) ve renklendirme ile üslup bütünlüğü içinde verilmeli. (*) • Metin yazıları ve öğretime yardımcı unsurlarda kullanılan yazılar karakter, renk ve boyut olarak kolay okunabilir ve sistematik olmalı. (*) • Görsel öğede figürler doğal görünümde verilmeli. (*) • Öğretime yardımcı unsurlar doğru adlandırma (fotoğraf, resim, şekil, şema, grafik, tablo, harita) ve numaralandırma ile verilmeli. (*) • Madde imleri tutarlı ve estetik olmalı. (*) 	<p>0,25</p>	<p>TOPLAM 50 PUAN</p>

NOT 1:

- Kitabın genel değerlendirilmesinde, toplam puanın %80'i içerik, %15'i dil ve anlatım, %5'i görsel tasarım puanlarından oluşur.
- Kitabın puanlamasında %40 Ders Kitabı, %40 Öğretmen Kılavuz Kitabı ve %20 Çalışma Kitabı puanlarının ortalaması dikkate alınır.
- Kitabın değerlendirilmesinde (puanlandırılmasında) kullanılan ölçütlerden A ve B şeklinde maddelendirilen (1, 2, 3, 4, 5 ve 6. ölçütler) ölçütlerde B maddesinden düşülecek toplam puan A maddesinin puanını geçemez.
- Genellenen her hata için, hatanın ait olduğu çarpan değerinin 10 katı puan düşülür. (Genelleme yapabilmek için en az 10 hata tespit edilmelidir. 7 ve 8. ölçütler hariç genelleme yapılmalı.)
- **Kazanım puanı(KP) = İçerik Puanı/Toplam Kazanım Sayısı** (KP = 4. sınıf için 3.42, 5. sınıf için 3.11, 6. sınıf için 3.09, 7. sınıf için 2.96, 8. sınıf için 3.06'dır.)
  - Ders kitabında içerik puanı 610 olarak alınmıştır.
- **Ünite Ölçme ve Değerlendirme puanı(ÜÖP) = Ölçme ve Değerlendirme Puanı/Ünite Sayısı** (ÜP = 4, 5 ve 7. sınıflar için 21.42, 6 ve 8. sınıflar için 18.75'tir.)
  - Kitaplar için ölçme ve değerlendirme puanı 150'dir.
- DK'de tespit edilen hatalar ÖK ve ÇK'de tekrar edilmişse ayrıca bu kitaplarda aynı hatalar girilmemeli.

NOT 2:

İnceleme ve değerlendirme çalışmaları MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçlarının İncelenmesine ve Değerlendirmesine İlişkin yönerge doğrultusunda yapılır. Ölçütler, yönetmelik, yönerge ve Fen ve Teknoloji Dersi (4-8. sınıf) Öğretim Programı esas alınarak hazırlanmıştır.